

Przedmowa

Do nauczyciela prowadzącego zajęcia

Czy wiesz, że trzymasz w dłoniach maleńki kawałek historii? *Psychologia i życie* jest najstarszym znajdującym się w ciągłej sprzedaży podręcznikiem psychologii. Od pierwszego wydania w roku 1937 *Psychologia i życie* służyła jako model dla wszystkich późniejszych podręczników psychologii poziomu podstawowego. Wcześniej książki psychologiczne odzwierciedlały teoretyczne poglądy autorów i były pisane w równej mierze dla fachowców, jak i dla studentów. Książka Floyda Rucha z 1937 roku zmieniła ten stan rzeczy poprzez zaprezentowanie neutralnego, eklektycznego przeglądu głównych dziedzin psychologii, przedstawienie jej empirycznej strony w sposób interesujący dla studentów, oraz poprzez nadanie materiałowi treściowemu praktycznego ukierunkowania.

Przejąłem autorstwo tej popularnej pracy w roku 1969 i przygotowałem ostatnich sześć wydań. Moim celem było utrzymanie oryginalnej perspektywy przy jednoczesnym zachowaniu naukowych rygorów oraz związku psychologii z problemami życiowymi. W każdym wydaniu nowe teoretyczne punkty widzenia i ważne współczesne badania integrowane były z klasycznymi studiami i uznanymi zasadami. Zadanie integrowania staje się coraz trudniejsze w miarę zwiększania się ilości informacji dostępnych w psychologii i pokrewnych naukach. Jednakże wyzwanie to jest ożywym doświadczeniem uczenia się jakiego doznaję, przystępując do przygotowania każdego nowego wydania *Psychologii i życia*.

Nowości i udoskonalenia

Aby przezwyciężyć fatum związane z trzynastym wydaniem tej klasycznej książki i aby uczynić z jej czytelników *triskaidekafilów* (miłośników liczby 13), to wydanie *Psychologii i życia* przygotowałem bardziej starannie niż wszystkie poprzednie. Moje wysiłki wspierane i ukierunkowywane były przez nowego wydawcę, **HarperCollins**, który zaproponował nową perspektywę edytorską, skoncentrowaną na zachowaniu tego, co było najlepsze w poprzednich wydaniach i ulepszeniu niemal wszystkich aspektów książki. Rozpoczęliśmy pracę od najintensywniejszego procesu recenzenckiego, jakiemu książka ta została kiedykolwiek poddana. Ponad 25 nauczycieli i naukowców dokonało recenzji poprzedniego wydania, a dziesiątki innych osób oceniały robocze wersje wydania obecnego. Oprócz setek stron ich uwag krytycznych wielce pomocne okazały się również komentarze studentów i moich kolegów. To wydanie opiera się na nowych założeniach, powstałych dzięki pomocy recenzentów, założeniach widocznych w organizacji książki i w jej dydaktycznej strukturze. Dodatkowo każde zdanie zostało dokładnie ocenione z punktu widzenia trafności, wartości informacyjnej, czytelności i stylu. Moim celem było stworzenie podręcznika o charakterze wprowadzenia – interesującego i prawidłowego, wciągającego i dostarczającego informacji Tobie i Twoim studentom. Spójrzmy najpierw na zmiany w organizacji i treści, a następnie na zmiany w podejściu dydaktycznym.

Nowe właściwości organizacji i treści

Pierwszym problemem przy zmienianiu tej książki było zaprezentowanie działów psychologii w kolejności, która byłaby znana większości wykładowców, a zarazem elastyczna na tyle, by można ją było dopasować do cykli kształcenia o różnej długości oraz do rozmaitych zainteresowań różnych zbiorowości wykładowców i studentów. Drugi problem to spełnienie powyższych wymagań przy równoczesnym spełnianiu kolejnych wymogów: budowania na wiedzy czytelnika-studenta i utrzymywania istotnego ciągu i rozwoju idei w obrębie rozdziałów i pomiędzy nimi. Na przykład w otwierającym książkę rozdziale przedstawione są podstawowe perspektywy teoretyczne, które stają się zasadami organizacji tematycznej w rozdziałach następnych, zwłaszcza w tych dotyczących motywacji, osobowości, psychopatologii i psychoterapii. Poniżej przedstawiam uzupełnienia, ulepszenia i zmiany, na które przede wszystkim chcę zwrócić Twoją uwagę.

- Psychologia ewolucjonistyczna oferuje „nową” perspektywę na wiele aspektów funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego i behawioralnego; to zagadnienie pojawia się po raz pierwszy w tym wydaniu, a zawarte w nim stwierdzenia i ostatnie badania wzbogacają wiedzę studentów.
- Rozdział poświęcony metodom badawczym (2.) został zrestrukturyzowany wokół pojęć Kontekstu Odkrywania (*Context of Discovery*) – gdzie tworzą się dobre pomysły i fałszywe przekonania a także gdzie nieobiektywne obserwacje mogą być kontrolowane – oraz Kontekstu Uzasadniania (*Context of Justification*) – gdzie testujemy i oceniamy hipotezy oraz określamy rzetelność naszych przekonań. Dodano nową sekcję o etyce badań i interwencji wraz z dyskusją nad prowadzonymi w psychologii eksperymentami na zwierzętach.
- Biopsychologia przeniesiona została do Rozdziału 3. i rozszerzona, niektóre części jej prezentacji uproszczono i mocniej powiązano z zainteresowaniami studentów.
- Rozdział o świadomości (4.) należy do najbardziej interesujących dla studentów; przedstawia nowe badania i dyskusję zagadnień takich jak zaburzenia snu, marzenia senne, narkotyki i hipnoza. Rozdział zawiera próbę określenia konceptualnych ram dla badań nad świadomością jako ważną, odrębną dziedziną psychologii.
- Przedstawienie psychologii rozwoju w pełnym cyklu życia w Rozdziałach 5. i 6. zaznajamia studentów z problemami wieku, stadiów rozwojowych i procesów ludzkiego rozwoju w sposób, który pozwoli zrozumieć, czym jest rozwijająca się osoba, a nie sprowadza się tylko do przedstawienia abstrakcyjnych zmiennych i procesów; całkowicie nowy rozdział o adolescencji, dorosłości i starzeniu się znacznie zwiększa wartość tego wydania książki.
- Rozdział o wrażeniach (7.) został napisany całkowicie na nowo tak, aby nie tylko wymienił i opisał sensoryczne zjawiska, ale też wyjaśnić złożone procesy sen-

soryczne na poziomie fizjologicznym oraz w aspekcie ich funkcjonowania psychologicznego.

- Rozdział o spostrzeganiu (8.) wzbogacono – dla lepszego zintegrowania i wyjaśnienia sekwencji procesów percepcyjnych – nowym podrozdziałem poświęconym *uwadze*.
- Rozdział o warunkowaniu i uczeniu się (9.) został uporządkowany tak, aby podkreślić ważne historycznie wydarzenia, kluczowe pojęcia i paradygmaty oraz ograniczenia w uogólnieniach analiz zachowania.
- Rozdziały poświęcone pamięci i procesom poznawczym (10. i 11.) zmieniono poprzez wzbogacenie ich nowymi wynikami badań przy równoczesnym zachowaniu klasycznych eksperymentów; uaktualniono fragmenty dotyczące amnezji, biologicznych procesów pamięci, sądenia i podejmowania decyzji.
- Rozdział o motywacji (12.) zawiera nowy przegląd historyczny teorii i podejść badawczych oraz nowe, rozszerzone przedstawienie ludzkiego seksualizmu włącznie z dyskusją na temat problemów gwałtu, homoseksualizmu i uzależnień seksualnych.
- Emocje połączone zostały ze stresem, radzeniem sobie w sytuacjach trudnych i psychologią zdrowia w Rozdziale 13., dla pokazania ich wzajemnych powiązań; fragmenty dotyczące stresu i psychologii zdrowia znacznie poszerzono włączając aktualne teorie i wyniki badań.
- Teoria osobowości i pomiar różnic indywidualnych zostały lepiej zintegrowane w Rozdziałach 14. i 15.; rozjaśniono złożone kwestie pojęciowe, krytycznie przedstawiono teorie, jasno opisano nowe podejścia i główne testy psychologiczne oraz przedyskutowano kontrowersyjne zagadnienia związane z ich niewłaściwym używaniem.
- Nowy rozdział o psychologii społecznej (16.) zastąpił wcześniejsze dwa rozdziały i prezentuje uporządkowany przegląd najważniejszych pojęć wyłaniających się z nowoczesnej psychologii społecznej: wpływ sił sytuacyjnych, budowa społecznej rzeczywistości oraz wykorzystanie odpowiednich badań społecznych dla polepszenia kondycji ludzkiej.
- Głębokie zmiany zaszły w rozdziałach poświęconych psychopatologii i terapii (17. i 18.), w wyniku czego diagnozy zawarte w podręczniku *DSM-III-R* lepiej powiązano z zagadnieniami teoretycznymi, badaniami i praktycznymi zastosowaniami, przy jednoczesnym skoncentrowaniu się w bardziej szczegółowy sposób na wybranych rodzajach zaburzeń umysłowych i ich leczeniu.
- Nowy dodatek o analizie danych i technikach statystycznych wykorzystuje rzeczywiste dane z badań, w których porównywałem różne typy morderców na kilku psychologicznych wymiarach.

Nowe właściwości pedagogiczne

Pedagogika jest zabawnym słowem; w rzeczywistości odnosi się ono do wszystkich strategii, jakie przyjmujemy dla uczynienia uczenia się studentów bardziej efek-

tywnym. *Pedagogika* jest stylem, dodanym przez każdego nauczyciela do treści, stylem spajającym tę treść w jednolitą całość w większej mierze niż proste zsumowanie części. Jest to sposób, w jaki idee czyni się przystępnymi. Bardziej niż kiedykolwiek wcześniej pracowałem nad pedagogiką *Psychologii i życia* tak, by wydanie to było „przyjazne użytkownikowi”. Poniżej przedstawiam zmiany w zakresie pedagogicznych właściwości książki.

- W tym wydaniu zwiększona została atrakcyjność każdego rozdziału poprzez dodanie interesujących fragmentów, takich jak wiele nowych *Otwierających przypadków* (*Opening Case*). Te żywe prezentacje indywidualnych przypadków stanowią ilustrację podstawowych tematów; do ilustracji tych czynione są częste odniesienia w treści rozdziału, a ich celem jest przyciągnięcie uwagi studentów. Na przykład przypadek cierpiącego na paraplegię wspinacza wysokogórskiego wprowadza nas w zagadnienie motywacji na najwyższym poziomie jej intensywności; historia Howarda Hughesa dostarcza fascynującego studium rozwoju osobowości; przypadek Heleny Keller pozwala uchwycić istotę wrażeń, a wspomnienia osoby uratowanej z obozu koncentracyjnego, na temat ciekawości jako podstawowej ludzkiej cechy nawet w warunkach piekła obozu, służą jako wprowadzenie do psychologii poznawczej.
- Poprzedni ciąg ramek zawierających *Zbliżenia* (popularne wśród studentów i zbieżne z głównymi punktami rozdziału) został rozszerzony; występują teraz dwa rodzaje *Zbliżeń*, z których jedno dotyczy psychologii środowiskowej, a drugie uzależnień, przy czym te ostatnie szczególnie szeroko prezentują takie zagadnienia, jak narkomania, alkoholizm, nikotynizm, uzależnienie od hazardu i seksu. Każde *Zbliżenie* przedstawia wyniki badań, kontrowersję, dyskusję lub ćwiczenie dla studentów, odnoszące się do poruszanego w tym *Zbliżeniu* tematu. Te nowe *Zbliżenia* bezpośrednio dotyczą istotnych zagadnień poruszanych w rozdziale, uwypuklając inną perspektywę lub wykorzystując informacje zawarte w rozdziale do lepszego poinformowania studenta o zagadnieniu przedstawionym w *Zbliżeniu*. Na przykład w rozdziale o rozwoju w pełnym cyklu życia studenci proszeni są o zaprojektowanie części przestrzeni mieszkalnej w swoim domu dla osoby starszej – po uprzednim zapoznaniu się z tym, w jaki sposób przedsiębiorca wykorzystał wiedzę o przyzwyczajeniach osób starszych i ich ograniczeniach sensorycznych do zaprojektowania takiej przestrzeni. W rozdziale o procesach poznawczych studenci badają poznawczy proces podejmowania decyzji w miarę studiowania debaty obrońców środowiska naturalnego na temat zabijania wielorybów dla celów naukowych. W rozdziale o metodach badawczych analizują „wojnę o narkotyki”, rozważając, jak wnioski zależą od poprawnego lub niepoprawnego sposobu wykorzystania statystyki.

W rozdziale poświęconym terapii studenci na podstawie dyskusji, w której opinie psychologów przeciwstawiane są opiniom autorytetów medycznych, rozważają czy leczenie alkoholików powinno polegać na całkowitej abstynencji czy na kontrolowanym picu.

- *Podsumowania* wewnątrz rozdziałów w obecnym wydaniu kończą niemal każdą z głównych części rozdziału, tak aby dać studentom możliwość dokonywania przeglądu najważniejszych idei prezentowanych w danym fragmencie, zanim przejdą oni do części następczej.
- *Główne zagadnienia* poświęcone uchwyceniu najważniejszych punktów każdego rozdziału dopomogą studentom ukierunkować wysiłki w ich studiach.
- Na końcu każdego rozdziału zamieszczono listę *Podstawowych terminów* oraz spis *Autorów ważniejszych prac*. Terminy te i nazwiska zostały w tekście wyróżnione wytłuszczoną czcionką.
- *Słownik* rozszerzono o ponad 200 terminów, niektóre definicje zrehabilitowano na nowo oraz rozszerzono listę ważnych autorów.
- Główne idee są zarysowywane w rozdziałach w sposób umożliwiający ich łatwe zapamiętanie i późniejsze wydobycie z pamięci.
- W tym wydaniu wykorzystano więcej przykładów, metafor i analogii niż w jakimkolwiek wcześniejszym wydaniu tej książki, tak by tchnąć życie w abstrakcyjne pojęcia.
- Spędziliśmy wiele czasu i włożyliśmy wiele wysiłku w opracowanie ilustracji rysunkowych i fotograficznych skoordynowanych z kluczowymi pojęciami i wzbogacających je w każdym rozdziale.
- To wydanie zawiera wybór badań i fotografii zaczerpniętych z programów telewizyjnej serii *Discovering Psychology*, która może być wartościowym dodatkiem.

Aktualność

Dzięki mojemu trwającemu całe życie zaangażowaniu w nauczanie jestem zorientowany w najnowszych osiągnięciach psychologii oraz w zmieniających się zainteresowaniach studentów. Ciągłe odkrywam nowe radości płynące z nauczania wprowadzenia do psychologii zarówno na wykładach dla dużych grup słuchaczy (do 750 osób), jak i na małych seminariach dla tuzina uczestników. Dzięki szkoleniu asystentów w ramach praktycznego kursu efektywnego nauczania jestem zmuszony do ciągłej reewaluacji strategii i taktyki przekazywania wiedzy, które znajdują zastosowanie w rozmaitych podejściach w nauczaniu.

Wyjątkowe dla tego wydania *Psychologii i życia* jest moje doświadczenie zdobyte podczas trzyletniej pracy nad serią telewizyjnych programów o psychologii. Jako główny doradca naukowy, scenarzysta i gospodarz serii *Discovering Psychology* (wyprodukowanej przez bostońską stację telewizyjną WGBH) mogłem poświęcić wiele czasu

na przemyślenie najważniejszych idei, zasad, teorii i badań w psychologii. Spędziłem wiele godzin na dyskusowaniu podstawowych zagadnień z wybitnym zespołem dziesięciu doradców naukowych, którzy dopomogli mi w wyostreniu spojrzenia i dostarczyli alternatywnych perspektyw na sposoby prezentowania naszych zagadnień szerokiej publiczności i studentom. Projektowanie środków służących przekładaniu psychologii na wizualne obrazy i słowa dostępne szerokiej publiczności rozszerzyło moją zdolność do przekazywania tych zagadnień *moim* studentom, a także, mam nadzieję, *Twój*. Próbowałem włączyć w to wydanie *Psychologii i życia* większość z tego, co odkryłem przygotowując 26-odcinkową serię programów telewizyjnych. Produkt końcowy wszystkich tych wysiłków jest, mam nadzieję, połączeniem dostępności, równowagi i obszerności.

Dostępność, równowaga i obszerność

Obok ulepszeń organizacyjnych i pedagogicznych już wymienionych, wiele innych właściwości czyni informacje zawarte w tej książce *dostępnymi* szerokim kręgom studentów o różnych zdolnościach. Te właściwości obejmują pytania i osobiste przykłady podawane przez autora, ćwiczenia dla studentów, prezentacje, ćwiczenia na krytyczne myślenie, listy specjalnych źródeł do wykorzystania przez studentów, oraz osobistą, ukierunkowaną na studentów informację na takie tematy, jak testowanie psychologiczne, zdrowie i dobre samopoczucie, zaburzenia snu, pokonywanie stresu, gwałt, AIDS i zdrowie psychiczne. *Dostępność* osiągana jest też przez zastosowanie stylu pisania o dużej czytelności i budzącego zainteresowanie czytelnika; studenci zauważą zapewne, że ten styl był głównym priorytetem w przygotowywaniu nowej wersji *Psychologii i życia*.

Równowaga oznacza wiele rzeczy w podręczniku psychologii kursu podstawowego. Równowaga między stanowiskami konceptualnymi i teoretycznymi osiągnięta została drogą przedstawienia pięciu głównych podejść – poznawczego, behawiorystycznego, psychodynamicznego, biopsychologicznego i humanistycznego – wraz z podejściem nowym, zyskującym coraz więcej zwolenników: psychologią ewolucjonistyczną. Te zróżnicowane perspektywy zostały zarysowane w Rozdziale 1., a następnie stosowane są jako tematy organizujące treść w wielu kolejnych rozdziałach. Książka w założeniu ma być eklektyczna i bezstronna pod względem orientacji teoretycznej, czemu służy przedstawianie tego, co jest najlepsze w każdym z tych podejść w trakcie oceniania ich trafności w aspekcie rozmaitych zagadnień i zastosowań praktycznych.

Równowaga oznacza również zestawianie tego, co najlepsze w dawnej psychologii z nowościami. W tym celu pozostawiłem w książce te klasyczne studia, które tworzą fundamenty większości naszej wiedzy w zakresie psychologii i dołączyłem do nich najnowsze wyniki i wyłaniające się paradygmaty badawcze (kwestionujące piagetowskie stadia, mity narosłe wokół starzenia się

i koneksjonistyczne podejście w badaniach sieci neuronalnych). Potwierdzeniem włączenia współczesnych badań jest powiększenie bibliografii o 1100 pozycji. Równocześnie to wydanie w większym stopniu niż wydania poprzednie korzysta z historycznego kontekstu dla umożliwienia studentom docenienia intelektualnych źródeł ważnych idei i kontrowersji w psychologii.

Równowaga odnosi się także do wiązania rygorystycznych badań naukowych i wzniosłych teorii z praktycznymi zastosowaniami do zagadnień wywodzących się z życia. Szczegóły badań uwidocznione są w małych modułach, co wyodrębnia ich procedurę i rezultaty od uogólnień czynionych w tekście. Jednocześnie, jak wynika to z tytułu książki, w jej tekście nieustannie psychologia miesza się z życiem, to, co abstrakcyjne z tym, co praktyczne, to, co naukowe ze stosowanym. W jednym z *Otwierających przypadków* opisano, jak błąd popełniany przez pilotów, który doprowadził do wielu wypadków lotniczych, został skorygowany na skutek odkrycia psychologicznego złudzenia powstającej u pilotów w pewnych warunkach lotu. Jedno ze *Zbliżeń* opisuje nowe badania prowadzone w Szwecji, które zmniejszyły w skali kraju przemoc wśród uczniów poprzez zmianę w otoczeniu społecznym stymulującym wcześniej taką agresję. Jeszcze inne *Zbliżenie* wyjaśnia, dlaczego studentki college'ów są bardziej skłonne upijać się niż studenci. Jeden z głównych fragmentów książki poświęcony jest praktycznym strategiom radzenia sobie ze stresem i sposobom na rozwinięcie zdrowego, optymistycznego punktu widzenia.

Psychologia i życie ma być *obszerna* w stopniu wystarczającym dla usatysfakcjonowania najbardziej wymagających nauczycieli, a zarazem pozbawiona *pedantyczności* polegającej na zarzuceniu początkującego studenta nadmiarem szczegółów. Przedstawienie ważnych tematów, takich jak biopsychologia, psychologia poznawcza, uwaga, podejścia międzykulturowe, ludzki seksualizm, etyka, dorosłość i starzenie się, zostało rozszerzone. Tekst raczej wyjaśnia krytyczne procesy i zjawiska, niż tylko je opisuje. Przykłady tego znaleźć można w nowym rozdziale poświęconym psychologii społecznej. Przedstawiono w nim odpowiednie wyniki badań, przykłady i systematyczny opis rozwoju każdego z trzech kluczowych pól psychologii społecznej. Zakres materiału prezentowanego w książce w połączeniu z wkładem nauczyciela pozwoli przygotować studentów do zrozumienia, o czym traktuje współczesna psychologia i przygotować ich do studiowania psychologii na wyższym poziomie.

Podziękowania osobiste

Chociaż Beatlesi poradzili sobie z niewielką pomocą swoich przyjaciół, ja przetrwałem proces rewizji i produkcji tego wydania *Psychologii i życia* jedynie dzięki wielkiej pomocy moich przyjaciół. Wykonanie ogromnego zadania napisania książki o takim zakresie możliwe było jedynie z pomocą wielu przyjaciół, kolegów, studentów oraz pracowników redakcji nowego wydawcy,

HarperCollins. Z wdzięcznością potwierdzam ich nieoceniony wkład na każdym etapie tego przedsięwzięcia – zbiorowo, a teraz indywidualnie.

Louise Carter, psycholog rozwojowy z wykształcenia i utalentowana pisarka, pracowała ze mną nad ożywieniem *Otwierających przypadków* i *Zbliżeń*. **William Buskist** (Uniwersytet Auburn), autor wybitnego wprowadzenia do psychologii, nie tylko dokonał wnikliwego przeglądu poprzedniego wydania, lecz nawet ochotniczo przejrzał rozdziały dotyczące uczenia się i biopsychologii. **Carlo Piccione**, terapeuta i nauczyciel w Stanford, wykorzystał swą wiedzę do poprawienia rozdziału o psychologii zdrowia.

Zgodnie z najlepszą akademicką tradycją nauczycieli uczących się od swoich studentów, nauczyłem się wiele tego co jest nowe i aktualne w psychologii od utalentowanych studentów Uniwersytetu Stanford oraz Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley. Ich pomoc miała wiele postaci, od pomocy przy rewizji części rozdziałów, po przygotowywanie zarysów, bibliografii i krytycznych ocen. Podziękowania należą się **Davidowi Bryantowi** (pamięć), **Eileen Donahue** (osobowość i pomiar), **Barbarze Fredrickson** (starzenie się), **Derekowi Koehlerowi** (osąd), **Jeffreyowi Millerowi** (psychologia ewolucjonistyczna), **Donnie Mumme** (rozwój społeczno-emocjonalny), **Cheryl Olson** (motywacja), **Ruth Polak** (dodatek statystyczny), **Marcowi Shulzowi** (psychologia kliniczna), **Marii Stone** (uwaga), **Peterowi Toddowi** (psychologia ewolucjonistyczna i koneksjonizm) i **Amandzie Woodward** (rozwój mowy).

Rady dotyczące obszarów ich specjalizacji nadeszły od **Kenta Harbera** (emocje), **Foresta Jourdana** (teoria samowystarczalności [*self-efficacy theory*]), **Angeline Lillard** (rozwój poznawczy) i **Delii Cioffi** (spostrzeganie społeczne). Ułożenie odnośników w spójną bibliografię jest dziełem **Alissy Crovetti**, **Lunn Lestiny**, **Rose McDermott** i **Petera Myersa**. **Lyle Brenner** otrzymuje podziękowania za uporządkowanie *Słownika*.

Wydawca wykazał niezwykły entuzjazm w czynieniu tego wydania *Psychologii i życia* najlepszym z możliwych. Wszyscy, którzy mieli cokolwiek wspólnego z tym zadaniem, traktowali je jakby to była nowa książka, która musi odnieść sukces. Poświęcili jej tyle uwagi i troski, ile zwykle poświęca się pierwszym wydaniom. **Susan Driscoll**, w owym czasie Wiceprezes i Redaktor Naczelny Działu Nauk Społecznych i Behawioralnych, a ostatnio nowy Dyrektor do Spraw Marketingu wydawnictwa HarperCollins, ustanowiła wysoki standard swoim całkowitym zaangażowaniem w zorganizowanie najlepszego zespołu i dołożeniem starań do uzyskania najwyższej jakości produkcji tego nowego wydania *Psychologii i życia* w wydawnictwie HarperCollins. **Anne Harvey** sprawnie organizowała pracę personelu uczestniczącego w wytwarzaniu tak wymagającego produktu. Podziękowania za nową piękną szatę graficzną należą się Kierownikowi Produkcji **Michaelowi Weinsteinowi**, projektantce **Kathy Horning** i redaktorom graficznym **Cheryl Kycharzak** i **Carol Parden**. **Leslie Hawke** zredagowała materiały pomocnicze w użyteczny program edu-

kacyjny, który wspomże uczenie się i nauczanie psychologii. **Otis Taylor** otrzymuje podziękowania za twórczy wkład w promocję i marketing książki.

Decyzja, aby potraktować to wydanie *Psychologii i życia* jako nową publikację oznaczała, że książka przejdzie przez rozległy proces redakcyjny. Miałem szczęście ściśle współpracować ze wspaniałym redaktorem **Becky Kohn**. Skoncentrowała ona swą krytyczną wizję na poprawieniu struktury rozdziałów, organizacji i ułożenia idei oraz na jasności stylu, co, jak mam nadzieję, jest widoczne dla czytelnika. **Sarah Lane** miała być jedyną korektorką. Jednakże dodała jeszcze jeden poziom redagowania treści. Choć nigdy nie uczestniczyła w żadnym kursie psychologicznym, była w stanie nadać rękopisowi nową perspektywę, która wymagała większej liczby przykładów, jaśniejszych definicji i prostszych wyjaśnień. Dziękuję im obu za ich wkład.

Wreszcie, wspomagany byłem w tym przedsięwzięciu przez mądre porady i recenzje kolegów i nauczycieli ze wszystkich stron kraju. Wskazywali oni na to, co było dobre w poprzednich wydaniach i co powinno zostać zachowane w wydaniu obecnym, co powinno zostać opuszczone, a co dodane. Dziękuję każdemu z nich, mając nadzieję, że dostrzegą, jak ich wkład przyczynił się do polepszenia mojego wytworu. Szczególne podziękowania kieruję do mojej przyjaciółki, koleżanki i żony, **Christiny Maslach**, za to, że zawsze była na miejscu, kiedy jej potrzebowałem w czasie tego długiego procesu. Dziękuję recenzentom w porządku alfabetycznym:

MARY ALGUIRE, University of Arkansas
EMIR ANDREWS, Memorial University of Newfoundland
GALEN L. BARIL, University of Scranton
ILENE BERNSTEIN, University of Washington
BRUCE M. BONGER, College of the Holy Cross
RICHARD W. BOWEN, Loyola University, Chicago
CHARLES L. BREWER, Furman University
MARVIN BROWN, University of Saskatchewan
RANDY CALDWELL, San Jose State University
DENNIS COGAN, Texas Tech University
THOMAS B. COLLINS, Mankato State University
IMMA CUIEL, University of Maryland, Baltimore County
DEBRA J. ELLIOTT, Ohio State University
ROBERTA A. EVESLAGE, Johnson County Community College
JOHN L. FLETCHER, Southwest Texas State University
SALLY A. FRUTIGER, Denison University
GRACE GALLIANO, Kennesaw State College
CLAUDIA GRAHAM, Wake Technical Community College
GARY GREENBERG, Wichita State University
RICHARD A. GRIGGS, University of Florida, Gainesville
LAWRENCE GRIMM, University of Illinois, Chicago
PETER HANFORD, Indiana University – Purdue University at Indianapolis
JAKE W. JACOBS, University of Arizona
MARY L. JASNOSKI, George Washington University
GINNY JELINEK, Ohio State University
CARL JOHNSON, Central Michigan University

RICHARD A. KASSCHAU, University of Houston
MARK KOPPEL, Montclair State College
JOHN KOUNIOS, Tufts University
T. C. LEWANDOWSKI, Delaware County Community College
WILLIAM A. MCCORMACK, San Jose State University
JERRY MCCULLOUGH, Lenoir Community College
ELIZABETH C. McDONEL, Indiana University-Purdue
University at Indianapolis
COLIN M. MACLEOD, University of Toronto, Scarborough
ROBERT W. NEWBY, Tarleton State University
THOMAS OBRIEMSKI, University of Denver
DAN PERKINS, Richland College
MARGARET PHILIP, Mankato State University
SCOTT PLOUS, Wesleyan University
S. JACK RACHMAN, The University of British Columbia
FRANKLYN M. ROTHER, Brookdale Community College
ROBERT SOLSO, University of Nevada
DAVID A. SCHROEDER, University of Arkansas
MARVIN W. SCHWARTZ, University of Cincinnati
COLIN SILVERTHORNE, University of San Francisco
JAMES R. SPEER, Stephen F. Austin State University
TONI L. STRAND, Stetson University
CURTIS THOMSEN, Jersey City State College
LEE VAN SCYOC, University of Wisconsin
ROC E. WALLEY, University of Alberta
ANN WEBER, University of North Carolina, Asheville
LINDA J. WELDON, Essex Community College
JOHN R. WILLIAMS, Westchester Community College
KAREN B. WILLIAMS, Illinois State University
WILLIAM H. ZACHRY, University of Tennessee

Dziękuję bardzo

A handwritten signature in black ink that reads "Phil Zimbardo". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial "P".